

פרוטוקול מס' 4/ב

מהוועדה לשרותים צבאיים, אשר התקיימה ביום
ג', כו' בטבת תשי"ג - 13.1.53, שעה 0900

בכחו: א. אלטמן - היו"ר
ש. כפרית
ב. כצנלסון
ד. נצר

היוזמו: גב' בלוך - נציגת משרד הסעד
גב' ליבוביץ - נציגת משרד הסעד

סדר היום: א) סגירת המועדונים לילדים עזובים בשכונות
ירושלים - שמיעת אינפורמציה ממי נציגי
משרד הסעד ודיון בדיון.

ב) שונות.

א. אלטמן - יו"ר: אני פותח את הישיבה.

מר רוזסי העביר לתשומת לבי שני מכתבים,
המצביעים על טעות שחלה בחוק לתיקון פקודת הכלבת, תשי"ג - 1953.
לפי המכתבים הנ"ל - שאחד מהם נכתב ע"י מזכיר אגודת חובבי הכלבים
בירושלים והשני ע"י היועץ המסלתי לגידול כלבים ואלופם בישראל -
בנוסף החוק שנתפרטם ב"רשומות" מדובר על החסדת כל כלב בלתי מחוסן
בן ששה שבועות ומעלה, בעוד שהיה צריך להיות מדובר על ששה חודשים.
אין כל אפשרות לחסן גורי כלבים אחרים מלאו להם ששה חודשים. טעות זו,
לכשתיהפך לחוק, עתידה לילול מהמדינה את מלאי הכלבים שלה, דבר שיזיק
לשרותי הבטחון והמסחר.

ד. נצר: אני מציעה להתקשר עם היועץ המשפטי
ולתקן את הטעות באופן תחוקתי. אם החוק
לא אושר סופית ע"י הכנסת, יש להכניס תיקון בהצעת החוק.

ש. כפרית: היועצת המסלית לגידול כלבים היא מומחית
במקצועה ולדעתי יש לסמוך על דבריה.

הוחלט: להתייעץ עם היועץ המשפטי בקשר לתיקון החוק.

א. אלטמן - יו"ר: מזכיר הכנסת מודיע לנו כי בישיבת הכנסת
מיום ג', יט' בטבת תשי"ג הוחלט להעביר
את חוק החלפת רשיונות במקצועות רפואיים (הוראת שעה) תשי"ג - 1953
לדיון בוועדת השרותים הציבוריים.

ש. כפרית: בזמן הויכוח הציע חבר הכנסת אסף לצרף
לחוק את חסידי באזרזני - כל רופא, בזמן
שיבתו לו הרשיון, יתחייב לעבוד במקומות מדווחים, כאשר זה ידוש.

חבר הכנסת סרלין התנגד לזה ואמר שיתנגד
לדבר גם בחוק. על כל פנים, נראה לי שיש לפנות לחבר הכנסת אסף שיביא
את הצעתו בכתב, כדי לדון בזה, כי זאת תוספת חשובה מאד.

ד. נצר: החוק הזה הוא כאילו תיקון. זו למעשה
החלפת רשיונות במקצועות רפואיים של
ממסלת המנדאט בוטיונות של מדינת ישראל, אולם בהודמנות זו אפשר
להעלות גם כמה בעיות אחרות של רופאים. לדיון בחוק זה צריך להזמין
את היועץ המשפטי.

הועדה לטרותיים צבוריים
13.1.53

א. אלטמן - יו"ר: הואיל ומשרד הבריאות צריך לתת לנו הסברים בקשר לחוק זה, נבקש מו"ר שיבא, אשר ישתתף בישיבה הבאה של הוועדה, כי נוסף לדיון במצב הסניטרי שיתקיים באותה הישיבה יסביר נציג משרד הבריאות את ענין החוק.

אנו עוברים כעת לדון בבטיח שנתעוררה עם סגירת מועדונים לנוער עזוב בירושלים. תחילה נשמע אינפורמציה מפי נציגי משרד הסעד, שהוזמנו לשם כך.

גב' בלור: למועדוני ירושלים היסטוריה ארוכה מאד. הגב' ליבוביץ היתה העובדת החוציאלית הראשונה בעירית ירושלים, והתחילה לפני שנים רבות לטפל בנוער העזוב. אחת מפעולותיה הראשונות היתה פתיחת מועדונים לנוער העזוב והיא בעזרה בזה על-ידי חוג מתנדבים. בב' סולד היתה אומרת סדוקא ירושלים צריכה לתת דוגמה לפעולה מאומצת בארץ, אולם, למעשה, רבה העזובה דוקא בירושלים. במסך הזמן נוצרה אגודה למען הילד המקופח ואגודה זו בצעה סורה של פעולות. זו היתה תקופה שגם בחוגי הועד. הלאומי ובקרב אנשי צבור התחילו להתעניין בדבר ולתת כספים להינוך ילדים, ביחוד בטכונים הדלים. באותו הזמן הוקמו על-ידי האגודה בירושלים 4 - 3 מועדונים.

בראשית קיום מדינת ישראל המסיך משרד הסעד את הפעולות מתוך התקציב שלו ובמנגנון שלו. אמנם חוגי עירית ירושלים השתתפו בדיונים על פרטי ארגון הפעולה. ב-1950 התחיל להתנהל מסא-ומתן בין משרד הסעד ועירית ירושלים, אשר בסיומו הוחלט על העברת המועדונים לרשות עירית ירושלים. ההסכם מתודס יולי 1950 אומדן: משרד הסעד אחראי באופן מלא בעד החזקת המורים עד 1.4.51. משרד הסעד ימשיך להשתתף בהחזקת המועדונים ב-50% גם לאחר התאריך הנ"ל, עד אשר יבוא סנוי במצב הכלכלי של עירית ירושלים. כל הציוד, כל המכשירים וכל העובדים עובדים באופן אוטוטטי לרשות עירית ירושלים.

מה הטבה לכך שהעזובה תופסת בירושלים מקום די גדול? פקיד מבחן טוענים שבמסך חצי הטבה האחרונה, מאי - אוקטובר 1952, נשפטו על עבירות סונות 276 ילדים. המסטרדה טוענת ש-50% מהעבירות בירושלים מבוצעות על-ידי ילדים. ישנם גם מבוגדים המסתפיים ילדים בבצוע פטעים.

נוסף למועדונים מקיימת עירית ירושלים עוד דבר אחד הגקרא "מפתן". אלה הם בתי מלאכה לנוער עזוב המסומנים כמעט ב-100% על-ידי משרד הסעד. עירית ירושלים מומיפה רק 250 ל"י. פרט לפעולות אלה אין טום דבר אחר, אין שעורף ערב.

לעומת זאת מחזיקה עירית תל-אביב מגרטי מסחק לילדים עזובים, קיימות כל מיני פעולות תעסוקה וסני מסודות בטביל ילדים וילדות. עירית תל-אביב צועדת בראש במלחמה נגד הנוער העזוב.

מועדונים לנוער עזוב קיימים בארבע טכונות בירושלים ובהם רשמיים 300 ילד. באופן קבוע מבקרים כ-250 ילד. כ-25% מהילדים נשלחו על-ידי פקיד מבחן. יש גם מקרים שעובדי נוער סולחים ילדים אל המועדונים האלה תחת פיקוח. פקיד מבחן, שופטי נוער, המסטרוב מעריכים מאד את המועדונים. המסטרדה הודיעה שבין 50 ילד טנטלחו למועדונים 45 ילדים לא חזרו יותר למסטרדה - זהו אחוז גבוה מאד.

בטכונת קסטון, שהיתה פעם טכונה של המעמד הערבי הבינוני, גרות מספחות עשירות בילדים. האחים והאחיות המבוגדים יותר יש להם לרוב קריאה קרימינלית. 50% מהילדים הם בגיל בית ספר ומהם החצי אינו עושה דבר. הם מסחקים מסחקי מזל או מסתובבים ברחובות. אמרתי קודם שפקיד מבחן סולחים ילדים למועדונים, גם עובדים של העיריה סולחים לשם ילדים שהם בחזקת טכנה.

כל מועדון מוחזק על-ידי שני מרכזים, שיש להם משרות שלמות ועובד סוציאלי. ישנו גם מפקח כללי על כל המועדונים. נוסף לזה יש מספר משרות חלקיות. כל המנגנון הוא סך הכל 12 איש.

אנחנו קבלנו את המועדונים רק בספטמבר 1952. משרד הסעד מסלם 500 ל"י הקצה חודשית, עיריית ירושלים - 750 ל"י, וכנראה נצטרך להחזיר להם חלק מהכסף. התקציב שלנו ושל העירייה מספיק אך ורק למשכורות העובדים. אין כמעט תקציב לטפירים. אין המועדונים פתוחים לפני הצהריים ואם יש צורך בכסף לאיזה דבר מיוחד, אין לזה תקצוב.

האווירה במועדונים שקטה ודבר זה מפליא, בהתחשב בסוג הילדים אשר מבקרים בהם.

אני חושבת שהגב' ליבוביץ' שטפלה יותר מפני נבעיות האלה, תוסיף משהו באם החסרתי דבר.

גב' ליבוביץ': עובדי המועדונים קבלו פטורים, במסגרת הפטורים של עובדי עיריית ירושלים. על המועדונים יש פקוח של משרד הסעד. בזמן אחרון נעשתה פעולה מרוכזת במסגרת הדרכת מדריכי המועדונים ולפעולה זו יש חשיבות מכרעת.

המועדונים לנוער עזוב בירושלים הם הראשונים בארץ. גם בחוץ לארץ אין בטוח זה בסיון רב. לכן, אין להתפלא שישנה בקורת מסוימת כלפי המועדונים. גם לנו יש בקורת. אמנם ניתן הרבה לספר, אבל לא ברור מהי המטרה של עיריית ירושלים בסגירת המועדונים. אם טוגרים בגלל סבות תקציביות, יש מקום למשא ומתן. אולם מוסדות העירייה לא פנו אלינו בקשר לנהול משא ומתן ולא הודיעו על רצונם לסגור אל המועדונים.

מצד שני אנו שומעים, לא בצורה ישירה, שהעירייה מפסרת את המדריכים, מבלי להבטיח את קיומם המועדונים בצורה אחרת. שמענו גם כן שהעירייה אינה רוצה לנהל מועדונים לנוער עזוב, אלא לפתוח מועדונים לנוער של בתי הספר. אנחנו חשבנו, אמנם, על שיתוף פעולה עם לסכת הנוער של משרד החינוך בקשר עם המועדון בקסטן ואפילו על פתיחת מועדון מסותף. אבל, ברור שבמקומות אלה הדגש צריך להיות על ילדים יותר קשים. אין לבודד את הנוער העזוב במועדונים מיוחדים, אך צריכה להיות פרופורציה מסוימת בינם ובין נוער בית הספר. הוחלט בזמנו כי העירייה רשאית לפטר מדריכים שאין צורך בהם ולקבל חדשים. יש לציין, כי המדריכים אשר עובדים עכשיו במועדונים נתקבלו על-ידי העירייה ולא על-ידי משרד הסעד.

ג. כצנלסרן: יש לי ידיעות שהעירייה מתכוונת רק לפטר את המדריכים אך לא לסגור את המועדונים.

גב' ליבוביץ': אני מתבססת רק על סמועות מכיון שלא קבלנו שום הודעה מן העירייה. בוועד העובדים של העירייה דברו על פטורים והעובדים קבלו מכתבי פטורים החל מה-1 לפברואר 1953.

ד. נצר: האם המסמלה יכולה להתערב בדבר, לא רק כשותף לתקציב, אלא כמוסד עליון במדינה, כדי להבטיח שגם אם העירייה תפטר את המדריכים בגלל היותם בלתי מתאימים היא תקיים את המועדונים בצורה מסוימת?

גב' ליבוביץ': זאת הטאלה המכרעת. אנחנו מפקחים בעיקר בתוקף התקציב, וכמוכן שלא ניתן כסף אם לא יפתחו את המועדונים בצורה הרצויה לנו.

א. אלטמן - יו"ר: היות והחלטת העירייה נובעת כנראה מחוסר תקציב, האם היא פנתה אליכם בהצעה שאתם תמשיכו בהחזקת המועדונים על חשבונכם?

גב' ליבוביץ': לא היתה שום פניה מצדם. הם גם לא הודיעו לנו על כוונתם לסגור את המועדונים.

א. אלטמן - יו"ר: האם הילדים במועדונים הם ילדי עולים חדשים?

ב. ליבוביץ: לא. אלה לרוב ילדי העיר העתיקה ושכונות ירושלים. 15% מכלל המבקרים הן ילדות.

א. אלטמן - יו"ר: מהו המספר הכללי של ילדים עזובים בירושלים?

ב. בלור: מספרם קרוב ל-2000, אך יש ביניהם ילדים שאין צורך להוציאם מן הבתים.

ו. כפרית: בפניה הזאת אלינו יש שתי נסיונות עיקריות: (א) תחוקתית (ב) עובדתית. בקשר לבעיה התחוקתית, בחוק לנהול מוסדות צבוריים ישנו אולי איזה סעיף שמבטיח את סמכותה של המטילה לפקח ולהתערב בעניניהם של המוסדות הנ"ל. השאלה היא אם המועדונים האלה יכולים להכלל במסגרת של מוסדות צבוריים. זאת יש לברר. כמו כן, משרד הסעד אינו רק שותף בתקציב של המועדונים אלא הוא גם מפקח עליהם ולכן היה יכול לפנות אל עיריית ירושלים.

בוסף על כך, משרד הסעד מתבסס על שמועות בלבד, וועדת כנסת אינה יכולה להסתמך על זה. הייתי רוצה שמשרד הסעד יביא את הדבר כך שאפשר יהיה להסתמך עליו מבחינה תחוקתית.

ואשר לעצם קיום המועדונים; ממה שמענו היום מפי נציגות משרד הסעד ובהתאם לשיחה שהיתה לנו עם מר סלוצקי - מפקח על המועדונים נוכחנו לדעת מה רב ערכם של המועדונים אלה ואנחנו צריכים לטמור בכל כוחנו על המסך קיומם. עלינו לקבל מסקנות סופיות כאשר רק נדע את העובדות והמפתחות העניין.

ד. נצר: לא נוכל בהזדמנות זו לפתור את כל בעיית הנוער העזוב, שהיא בעיה די מכובדת. לזה צריכים להקדיש יותר זמן. בכנסת הספול בילדים עזובים הוא בסמכותה של ועדת החינוך והתרבות, אף כי משרד הסעד מטפל בהם, ולכן בעיה זו היא גם משותפת לנו. אנחנו בודאי נצטרך להחליט ששתי הוועדות תטפלנה בדבר ואני מציעה שאנחנו נהיה היוזמים ונפנה לוועדת החינוך והתרבות בקשר לקיום דיון מקיף בשאלה זו.

אני רוצה לומר לנציגות משרד הסעד שהופתעתי מתשובתן בקשר למצב המועדונים. הם לא ידעו את המצב לאמיתו והתבססו על שמועות בלבד. כל משרד ממסלתי יכול לדרוש ידיעות ממוסדות עירוניים וטי אמ לא משרד הסעד היה חייב לדעת את המצב?

לדעתי, ישנה מחקבה אחת שאנחנו יכולים לקבל היום והיא: הועדה לטרותיים צבוריים מודאגת מהעובדה של אפשרות סגירת המועדונים על-ידי עיריית ירושלים והיא פונה למשרד הסעד שיתערב בדבר ויפעל למען קיום המועדונים במטרתם הנוכחית.

ב. בלור: יש לי להוסיף משהו. שכאשר נודע לנו, לפני כמה חודשים, שהעירייה מתכוונת לסגור את המועדונים בקטתי מהגב' אבן-טוב לזמן את נציגי משרד הסעד עם נציגי העירייה כדי לברר את העניין. מר פורוש התחיל בבקורת שהילדים אינם מחונכים ואמר שבמועדונים האלה מבקרים לא רק ילדים עזובים, אלא גם ילדים יותר צעירים וילדים בגיל בית הספר. אולם הוא ניסה להתחמק ממתן תשובה על שאלתנו מה יש בדעתו לעשות בקשר למועדונים.

ב. כצנלסון: קבלתי ידיעה מהמרכז מר סלוצקי שטר פורוש הודיע לוועד העובדים שאין בכוונתו לסגור את המועדונים והוא מבטח את קיומם, באיזו צורה ובהנהלת מי - זה עדיין עומד לדיון. מר סלוצקי ביקש למסור כאן שיש להם רוטם שמרחש משהו ועובדי המועדון מבקשים שתקום ועדה צבורית שתכנס לעובדי הקורה. ידוע לי שלמחלקת הסעד של העירייה יש דעה חיובית על המועדונים האלה והפאורים אינם קטורים בבעיה זו. כאן יש משהו בלתי ידוע שטעון ברור, ואני מסכימה עם חברת הכנסת נצר שעל משרד הסעד, כשותף לעניין, לברר את הדבר.

הועדה לטרוותים צבוריים
13.1.53

גב' ליבוביץ:

אסנח נכון שהיינו צריכים לבוא עם ידיעות ברורות, אבל אנחנו לא בקטנו שיזמינו אותנו אלא הוזמנו על-ידי הוועדה. אנחנו שלחנו מכתב לעירייה בבקשת הסבר אך לא קבלנו תשובה רשמית. מר פורוש הודיע לנו שסוגרים את המועדונים.

א. אלטמן - יו"ר:

אני חושב שלפני שאנו דנים בדבר ומקבלים מסקנות יש לברר תחילה אם סוגרים את המועדונים או לא. מאיפה באה אלינו הפניה הזו?

ד. כפרית:

התזכיר לא הופנה אלינו רשמית. הפניה היא אלינו כאל אנשים אשר באים בקטרים עם מסרד הסעד.

ה. כצנלסון:

הפניה של מר סלוצקי היא רשמית. הוא פונה אלינו בתור מרכז המועדונים לאחר שקבל הודעה ממר פורוש בקטר לפטורים. אפשר לבקש ממנו שיביא את פניתו בכתב.

א. אלטמן - יו"ר:

אני רוצה לסכם את מסקנות הוועדה: הגיעו לוועדה טמועות וידיעות בלתי יסירות על סגירת מועדונים לנוער עזוב בירוסלים. סגירת המועדונים נובעת מהקיצוצים במנגנון שהכריזה עליהם עיריית ירוסלים. היות וחברי הוועדה מודאגים בקטר לגורל מוסדות אלה, הוזמנו נציגי מסרד הסעד כדי להסביר לוועדה את מצב העניינים. היות והאינפורמציה אשר ניתנה על-ידי נציגי מסרד הסעד לא היתה מספקת, הם נתבקשו לברר את הבעיה ולהודיע לוועדה מה המצב בטח זה ואיזה פעולות ננקטו על-ידי מסרד הסעד להסדר העניין.

הוחלט:

א. יו"ר הוועדה יתקטר עם יו"ר ועדת החינוך כדי לקבוע את האפשרות של הקמת וועדה משותפת שתטפל בבעיה הנוער העזוב.

ב. להזמין את מנהל מסרד הנריאות - ד"ר שיבא לסיבה הבאה, שבה יסוכם המצב הסניטרי בארץ.

הישיבה הבאה תתקיים ביום ג' הבאה, 20.1.53 בשעה 0830.

הישיבה נסתיימה בשעה 1100.